

4 PRÁVO NA OSOBNÚ SLOBODU A BEZPEČNOSŤ (ČLÁNOK 5 DOHOVORU)

Znenie článku 5 Dohovoru

1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanového zákonom:

- a) zákonné pozbavenie slobody osoby po odsúdení príslušným súdom;
- b) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody z dôvodu nesplnenia rozhodnutia vydaného súdom v súlade so zákonom alebo s cieľom zabezpečiť splnenie povinnosti stanovenej zákonom;
- c) zákonné zatknutie alebo pozbavenie slobody na účely predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak je to dôvodne považované za potrebné za účelom zabránenia spáchaniu trestného činu alebo úteku po jeho spáchaní;
- d) pozbavenie slobody maloletého na základe zákonného rozhodnutia na účely výchovného dohľadu alebo jeho zákonné pozbavenie slobody na účely predvedenia pred príslušný súdny orgán;
- e) zákonné pozbavenie slobody osôb, aby sa zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne chorých osôb, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov;
- f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu, alebo osoby, proti ktorej sa vedie konanie o vypovedaní alebo vydaní.

2. Každý, kto je zatknutý, musí byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, oboznámený s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

3. Každý, kto je zatknutý alebo pozbavený slobody v súlade s ustanovením odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej moci a má právo, aby jeho vec bola prerokovaná v primeranej lehote, alebo byť prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa takáto osoba dostaví na pojednávanie.

4. Každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, má právo podať

návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

5. Každý, kto bol zatknutý alebo pozbavený slobody v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

4.1 ZÁKONOSŤ POZBAVENIA OSOBNÉJ SLOBODY

Judikatúra Súdu

Výrazy „zákonné“ a „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ použité v článku 5 ods. 1 odkazujú predovšetkým na vnútroštátnu legislatívu a vyslovujú povinnosť rešpektovať jej hmotnoprávne a procesnoprávne ustanovenia. „Zákonnosť“ pozbavenia slobody podľa vnútroštátneho práva je prvoradým, ale nie vždy rozhodujúcim prvkom. Relevantné vnútroštátne právo musí byť v súlade s Dohovorom, vrátane všeobecných princípov v ňom uvedených alebo implicitne obsiahnutých. Toto vyplýva z chápania, ktorého základom sú pojmy „zákonný“ a „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ – a ktoré predpokladá, že konanie musí byť spravodlivé a primerané, konkrétne, že každé opatrenie pozbavujúce osobu slobody musí vydať oprávnený orgán, musí byť takýmto orgánom vykonané a nesmie byť svojvoľné.⁸⁴

Ďalšou požiadavkou podľa článku 5 ods. 1 je, že zadržanie a väzba musia byť uskutočnené na účely predvedenia dotknutej osoby pred príslušný súdny orgán, *inter alia*, pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu. „Dôvodnosť“ podozrenia, na ktorom sa musí zakladať zatknutie, predstavuje podstatnú časť záruk proti svojvoľnému zatknutiu a väzbe. To vyžaduje existenciu určitých skutkových okolností alebo informácií, ktoré by objektívneho pozorovateľa presvedčili, že dotknutá osoba mohla spáchať trestný čin, aj keď to, čo možno považovať za dôvodné, bude závisieť od všetkých okolností prípadu. Štandard uvedený v článku 5 ods. 1 písm. c) nepredpokladá, že polícia musí mať v čase zatknutia dostatok dôkazov na podanie obžaloby. Je práve účelom výsluchu počas väzby podľa písmena c) článku 5 ods. 1 doplniť vyšetrovanie a potvrdiť alebo vyvrátiť konkrétne podozrenie, na ktorom bolo založené zatknutie. Preto skutočnosti, ktoré vyvolali podozrenie, nemusia byť toho istého stupňa ako tie, ktoré sú nutné pre odôvodnenie odsúdenia, ani pre odôvodnenie podania obžaloby, ku ktorému dochádza až v ďalšom štádiu vyšetrovania trestnej veci.⁸⁵

Lehota trvania väzby je v zásade „zákonná“, ak sa zakladá na rozhodnutí súdu. Súd však považoval absenciu akýchkoľvek dôvodov v rozhodnutiach súdnych orgánov, ktorými bolo na dlhší čas rozhodnuté o väzbe, za nezlučiteľnú s princípom ochrany pred svojvoľou, ktorý je zakotvený v článku 5 ods. 1. Ďalej uznal, že rýchlosť, s akou vnútroštátne súdy nahradili rozhodnutie, ktorého platnosť uplynula, alebo ktoré bolo

⁸⁴ Pozri napr. rozsudok *Winterwerp v. Holandsko* z 24. októbra 1979, ods. 45 a nasl.

⁸⁵ Pozri napr. rozsudok *Lexa č. 2 v. Slovensko* z 5. januára 2010, ods. 48 – 50.

vyhlásené za chybné, je relevantným aspektom pri posudzovaní, či treba väzbu osoby považovať za svojvoľnú.⁸⁶

Novotka v. Slovensko⁸⁷

Skutkový stav

Sťažovateľ tvrdil, že 8. augusta 1995 čakal pred domom, v ktorom sa nachádzal jeho byt, návštevu. Pristúpili k nemu dvaja policajti o požiadali ho, aby preukázal svoju totožnosť občianskym preukazom. Sťažovateľ odpovedal, že pojem „občiansky preukaz“ použitý policajtmi nebol správny, a že v súlade s § 18 ods. 1 zákona o Policajnom zbore ho mali požiadať o doklad totožnosti. Sťažovateľ ďalej oznámil policii, že by mala rešpektovať § 9 ods. 1 zákona o Policajnom zbore. Policajti informovali sťažovateľa, že bude predvedený na policajnú stanicu a privolali hliadku. Sťažovateľ tvrdil, že pred príchodom hliadky hovoril s dvoma susedmi, z ktorých ho jeden policajtom identifikoval. Sťažovateľ bol prevezený na policajnú stanicu, kde bol prehľadaný a umiestnený do cely. Prepustený bol približne jednu hodinu po tom, ako bola zistená jeho totožnosť. Z policajného záznamu vyhotoveného v ten istý deň vyplýva, že dvaja policajti pri výkone svojej služby spozorovali o 18.15 hod. muža, ktorý sa pohyboval medzi zaparkovanými autami a potom prešiel cez cestu. Pretože považovali jeho správanie za podozrivé, polícia sa rozhodla skontrolovať jeho totožnosť. Muž informoval políciu, že stál pred domom, v ktorom býval, a že nemal pri sebe žiaden doklad, ktorým by mohol preukázať svoju totožnosť. Povedal policii, že nemali právo kontrolovať ho, a že na nich podá sťažnosť. Polícia potom privolala motorizovanú hliadku a muža informovala, že bude predvedený na policajnú stanicu v súlade so zákonom o Policajnom zbore. Po príchode na policajnú stanicu bol muž prehľadaný z bezpečnostných dôvodov. Podľa záznamu, polícia zistila sťažovateľovu totožnosť v príslušnom registri a prepustila ho o 19.10 hod. Vo februári 1996 sťažovateľ podal sťažnosť ohľadne incidentu na Mestskú prokuratúru v Bratislave. Tvrdil najmä, že polícia konala nezákonne, a že bol vystavený ponižujúcemu zaobchádzaniu, keď bol prehľadaný a umiestnený do cely. Sťažovateľ ďalej vyjadril názor, že jeho zatknutie súviselo so skutočnosťou, že v roku 1994 podal na neho trestné oznámenie predseda vlády. Toto oznámenie sa týkalo údajného sťažovateľovho pokusu o atentát na predsedu vlády. V júni 1996 Inšpekčný odbor Bratislava – západ Úradu inšpekčnej služby PZ odložil sťažovateľovo oznámenie z dôvodu jeho neopodstatnenosti. V liste sa uvádzalo, že policajti sa nedopustili trestného činu, a že nebol žiaden dôvod pokračovať v prešetrovaní sťažovateľovej veci. V auguste 1996 sťažovateľ podal sťažnosť na Obvodnú prokuratúru Bratislava I. V októbri 1996 bol prípad zaslaný späť na Inšpekčný odbor Bratislava – západ Úradu inšpekčnej služby PZ s pokynom na vykonanie ďalšieho vyšetrovania vo veci. Podľa policajného záznamu, v máji 1997

⁸⁶ Pozri napr. rozsudok *Khudoyorov v. Rusko* z 8. novembra 2005, ods. 136 - 137.

⁸⁷ Rozhodnutie o prijateľnosti zo 4. novembra 2003.

požiadal policajný úradník o vyjadrenie, či poznajú sťažovateľa, jedenásť osôb žijúcich v rovnakom dome, vrátane najbližšieho suseda sťažovateľa. Ani jeden nepripustil, že by sťažovateľa poznal. V máji 1997 Úrad inšpekčnej služby PZ, Inšpekčný odbor Bratislava informoval sťažovateľa, že v súvislosti s jeho predvedením na policajnú stanicu 8. augusta 1995 nebol spáchaný žiaden trestný čin, a že priestupky, ktoré mohli byť pri tejto príležitosti spáchané, sa premlčali. Uznesením z augusta 1997 prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava I zamietol sťažovateľovu sťažnosť ako podanú neoprávnenou osobou. V rozhodnutí sa uvádzalo, že napriek tomu prokurátor preskúmal skutkové okolnosti prípadu a dospel k záveru, že Úrad inšpekčnej služby PZ konal v súlade so zákonom. V septembri 1997 sťažovateľ napadol toto rozhodnutie na Krajskej prokuratúre v Bratislave. Táto žiadosť zamietla. V decembri 1997 sťažovateľ podal „žiadost' o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia prokurátora krajskej prokuratúry“ na Generálnu prokuratúru SR. Tvrdil, *inter alia*, že v okamihu jeho zadržania ho susedia identifikovali. Sťažovateľ ďalej tvrdil, že polícii poskytol potrebnú súčinnosť pri zisťovaní jeho totožnosti. Požiadal o výsluch suseda a trval na tom, že jeho pozbavenie slobody bolo v rozpore s článkom 5 Dohovoru najmä v tom, že ho polícia pozbavila slobody bez akéhokoľvek relevantného dôvodu. Sťažnosť bola postúpená krajskej prokuratúre, ktorá informovala sťažovateľa, že jeho podnety v tejto veci budú prešetrované iba vtedy, ak budú obsahovať nové skutočnosti. V máji 1998 sťažovateľ podal ústavný podnet podľa článku 130 ústavy. Namietal, že jeho ústavné právo na slobodu pohybu a jeho práva podľa článku 5 Dohovoru boli porušené v dôsledku uvedeného incidentu z 8. augusta 1995. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vypočul obidve osoby, ktoré boli svedkami jeho zadržania 8. augusta 1995. V auguste 1998 ústavný súd odmietol sťažovateľov podnet ako zjavne neopodstatnený. Relevantná časť rozhodnutia znie: „... postup orgánu Policajného zboru, ktorý využil zákonné oprávnenie (§ 18 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore) požadovať preukázanie totožnosti, ak je to potrebné na plnenie zákonných úloh, nemôže byť v príčinnej súvislosti s porušením článku 5 Dohovoru.“

Rozhodnutie Súdu

(časť týkajúca sa namietaného porušenia práva zaručeného článkom 5 Dohovoru)

Sťažovateľ namietal, že zásah do jeho práva na slobodu bol nezákonný, pretože nebol podozrivý zo žiadneho konkrétneho trestného činu alebo priestupku v zmysle § 18 ods. 1 zákona o Policajnom zbore. S odkazom na § 9 ods. 1 tohto zákona, sťažovateľ vyvodil záver, že polícia nebola oprávnená zisťovať jeho totožnosť a obmedziť jeho slobodu v tejto súvislosti. Vo svojej sťažnosti sťažovateľ ktiež tvrdil, že mu nebola poskytnutá možnosť preukázať svoju totožnosť tak, ako to vyžaduje § 18 ods. 4 zákona o Policajnom zbore.

Súd mal za to, že namietaný zásah v uvedenom prípade možno pokladať za pozbavenie slobody v zmysle článku 5 ods. 1 Dohovoru vzhľadom na to, že sťažovateľ bol predvedený na policajnú stanicu proti jeho vôli a bol tam držaný v cele. Tento záver nemôže ovplyvniť relatívne krátke trvanie zásahu. Súd preto posudzoval, či

sťažovateľovo pozbavenie slobody bolo zákonné na účely tohto článku. Ďalej uviedol: „V predmetnom prípade policajti predviedli sťažovateľa na policajnú stanicu z dôvodu, že odmietol preukázať svoju totožnosť relevantným dokladom. Povinnosť preukázať svoju totožnosť odvodili v prípade sťažovateľa z § 18 ods. 1 zákona o Policajnom zbore, podľa ktorého je policajť oprávnený vyzvať osobu, ak je to potrebné na plnenie úloh podľa zákona o Policajnom zbore, aby preukázala svoju totožnosť relevantným dokladom. Súd neprijíma sťažovateľov argument, že polícia prekročila svoju právomoc, pretože požiadavky vyžadované na služobný zákrok, zakotvené v § 9 zákona o Policajnom zbore z roku 1993, neboli splnené. V skutočnosti, podľa § 2 ods. 1 a 3 zákona o Policajnom zbore, úlohy Policajného zboru inter alia zahŕňajú ochranu bezpečnosti osôb a majetku, ako aj odhalovanie trestných činov a priestupkov a ich páchatelov. Policajný zbor plní aj úlohy na úseku prevencie v rozsahu pôsobnosti ustanovenej zákonom. Policajný záznam spísaný 8. augusta 1995 a list prokuratúry zo 7. novembra 1997 naznačujú, že sťažovateľ odmietol preukázať svoju totožnosť vyhlasujúc, že stál pred domom, v ktorom býval, že polícia nemala právo kontrolovať ho, a že sa bude sťažovať. Predvedenie osoby na policajnú stanicu na zistenie jej totožnosti bolo podľa § 18 ods. 3 zákona o Policajnom zbore za podobných okolností prípustné. Čo sa týka sťažovateľovho argumentu, že mu policajti mali poskytnúť možnosť preukázať svoju totožnosť tak, ako to vyžaduje § 18 ods. 4 zákona o Policajnom zbore, z dokumentov dostupných Súdu nevyplýva, že sťažovateľ polícii naznačil svoje meno, alebo miesto narodenia. V každom prípade bolo v diskrečnej právomoci policajtov posúdiť, či údaje o mene, mieste narodenia a mieste trvalého pobytu dotknutej osoby sú hodnoverné. Vo svetle tvrdení strán Súd nemá za preukázané, že policajti konali v rozpore s relevantnými zákonnými ustanoveniami. Súd ďalej konštatuje, že namietané pozbavenie slobody sledovalo legitímny cieľ zabezpečenia plnenia povinnosti predpísanej zákonom v zmysle článku 5 ods. 1 písm. b) Dohovoru, a že neexistuje žiaden náznak, že bolo svojvoľné alebo inak v rozpore s článkom 5 ods. 1 Dohovoru. Z uvedeného vyplýva, že táto sťažnosť je zjavne nepodložená a musí byť zamietnutá v súlade s článkom 35 ods. 3 a 4 Dohovoru.“

Tám v. Slovensko⁸⁸

Skutkový stav

Dňa 11. augusta 1993 sťažovateľ navštívil lekára, sťažujúc sa na zdravotné problémy, pričom za ich pôvod označil skutočnosť, že jeho sused sa ho pokúsil otráviť. Lekár ho poslal na ambulantné vyšetrenie do nemocnice Ružinov. V sprievodnom liste, ktorý lekár vystavil, bolo uvedené, že sťažovateľ trpí paranoidnou schizofréniou. Lekár v ňom žiadal o hospitalizáciu pacienta. Sťažovateľ uviedol, že na centrálnom prijíme mu v priebehu 10 minút pichli 2 injekcie. Následne bol proti svojej vôli odvezený do psychiatrickej liečebne v Pezinku. Vedúci lekár liečebne nariadil, že sťažovateľ bude prepustený 26. augusta 1993. Dňa 19. augusta 1993 Okresný súd Bratislava – vidiek

⁸⁸ Rozsudok z 22. júna 2004.

rozhodol, že k prevzatíu chorého do ústavu došlo zo zákonných dôvodov. V odôvodnení rozhodnutia bolo uvedené: „*Psychiatrická liečebňa v Pezinku prijala do liečebne bez súhlasu chorého Karola Táma. Súd vykonal dôkazy potrebné na posúdenie, či k prevzatíu chorého došlo zo zákonných dôvodov a dospel k záveru, že umiestnená osoba trpí duševnou chorobou, pre ktorú ju treba liečiť v psychiatrickej liečebni.*“ Uznesenie okresného súdu z 19. augusta 1993 bolo sťažovateľovi doručené 20. septembra 1996. Dňa 1. októbra 1996 sa sťažovateľ proti nemu odvolal a namietal, že do ústavu bol umiestnený protizákonne. Dňa 30. apríla 1998 Krajský súd v Bratislave zrušil rozhodnutie okresného súdu z 19. augusta 1993. Krajský súd uviedol, že súd prvého stupňa nezistil náležité skutkový stav a dopustil sa skutkových a právnych omylov. Okresný súd najmä nevydal z úradnej povinnosti uznesenie o začatí konania o prevzatí sťažovateľa do ústavu zdravotnej starostlivosti a o ustanovení opatrovníka, tak ako to vyžaduje § 191 písm. b) ods. 1 a 2 OSP. Okresný súd navyše na posúdenie oprávnenosti pozbavenia slobody nevy počul sťažovateľa ani ošetrojúceho lekára. Vec bola vrátená okresnému súdu na nové rozhodnutie. V liste datovanom 21. januára 1999 sudca Okresného súdu Bratislava III (súdu, ktorý prevzal agendu bývalého Okresného súdu Bratislava – vidiek) informoval sťažovateľa, že vec odkladá, pretože konanie o vyslovenie prípustnosti prevzatia do ústavu zdravotnej starostlivosti sa nikdy formálne nezačalo. Dňa 26. februára 1999 Krajský súd v Bratislave prikázal okresnému súdu, aby vo veci rozhodol. Dňa 6. júla 1999 Okresný súd Bratislava III zastavil konanie. V rozhodnutí uviedol, že sťažovateľ bol z ústavu prepustený 26. augusta 1993, a preto odpadol dôvod na ďalšie konanie v predmetnej veci. Sťažovateľ sa proti rozhodnutiu odvolal 9. augusta 1999. Namietal, že pozbavenie slobody nebolo zákonné, a že nebol informovaný o tom, že mu bol ustanovený opatrovník. Dňa 31. mája 2000 Krajský súd v Bratislave potvrdil rozhodnutie okresného súdu zo 6. júla 1999.

Rozhodnutie Súdu

(časť týkajúca sa namietaného porušenia práva zaručeného článkom 5 ods. 1 Dohovoru)

Sťažovateľ namietal, že bol pozbavený slobody v rozpore so zákonom. Vláda pripustila, že Okresný súd Bratislava – vidiek nekonal v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, pretože nevydal z úradnej povinnosti uznesenie o začatí konania a o ustanovení opatrovníka, nevy počul sťažovateľa a ošetrojúceho lekára. Preto sa stotožnila s tým, že došlo k porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru.

Súd najskôr poznamenal, že Krajský súd v Bratislave vo svojom rozhodnutí z 30. apríla 1998 zistil, že bývalý Okresný súd Bratislava – vidiek nevydal z úradnej povinnosti uznesenie o začatí konania o prevzatí sťažovateľa do ústavu zdravotnej starostlivosti a o ustanovení opatrovníka, tak ako to vyžaduje § 191 písm. b) ods. 1 a 2 OSP, nevy počul sťažovateľa a ošetrojúceho lekára za účelom zistenia, či k pozbaveniu slobody sťažovateľa došlo zo zákonných dôvodov, ako to vyžadoval odsek 3 § 191b OSP. Tieto pochybenia priznala aj vláda. Navyše, v zmysle odseku 4 § 191b účinného v danom čase mal súd do siedmich dní od obmedzenia slobody sťažovateľa rozhodnúť

o tom, či k prevzatíu do ústavu došlo zo zákonných dôvodov. Sťažovateľ bol prevzatý do ústavu 11. augusta 1993 a Okresný súd Bratislava – vidiek rozhodol 19. augusta 1993, teda po uplynutí uvedenej lehoty. Súd uviedol, že za daných okolností nemôže byť pozbavenie sťažovateľovej slobody považované za „súladné s konaním ustanoveným zákonom“ a „zákonné“. Vzhľadom na uvedené podľa Súdu došlo k porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru.

Nešťák v. Slovensko⁸⁹

Skutkový stav

Dňa 6. apríla 2000 v čase okolo 01.30 hod. dve osoby vylúpili herňu v Liptovskom Mikuláši. Boli zamaskované dámskymi pančuchami natiahnutými na hlavách a do herne vstúpili po zatváracom čase. Pomocou poplašnej pištole a elektrického paralyzéra prinútili zamestnanca, ktorý tam ostal posledný, aby im vydal peňažnú hotovosť a zásoby cigariet. Dňa 6. apríla 2000 po 18.00 hod. polícia zadržala a následne obvinila sťažovateľa a jeho bývalého spolužiaka a priateľa R. z trestného činu ozbrojenej lúpeže v zmysle § 234 ods. 1 a 2 písm. b) TZ. Sťažovateľ, ktorému bol ustanovený obhajca *ex offio*, nepodal proti uzneseniu o vznesení obvinenia sťažnosť. Pri prvom výsluchu sa R. priznal k spáchaniu lúpeže spolu so sťažovateľom a uviedol všetky podrobnosti. Sťažovateľ sa priznal iba k plánovaniu a príprave lúpeže. Tvrdil, že v poslednej chvíli od tohto úmyslu upustil, pretože dostal strach. Priviezol R. na miesto činu a súhlasil, že ho počká na dohodnutom mieste, ale R. na dané miesto neprišiel. Pri nasledujúcom výsluchu pred sudcom Okresného súdu Liptovský Mikuláš sťažovateľ uvedenú verziu zopakoval. On a R. najprv chceli vykradnúť chatu, no od tohto zámeru upustili po tom, čo sa vo vnútri rozsvietilo. Nepoznal údajne osobu, ktorá spáchala lúpež s R. a nedokázal si vysvetliť, prečo ho R. chcel obviniť. Sťažovateľ dodal, že mal dlh, ktorý zamýšľal splatiť zo zisku z plánovanej lúpeže. Sťažovateľ tiež uviedol, že je samostatne zárobkovo činnou osobou a môže na splatenie svojho dlhu použiť peniaze získané zo svojej podnikateľskej činnosti alebo príjem od svojho otca. Dňa 7. apríla 2000 okresný súd vzal sťažovateľa do väzby. Voči sťažovateľovi existovalo závažné podozrenie, ktoré bolo založené na výpovediach R. a svedka a na ďalších dôkazoch. Aj za predpokladu, že by sa osobne nepodieľal na trestnom čine lúpeže, jeho konanie by v každom prípade zakladalo trestný čin pomoci a účastníctva na trestnom čine. Keďže motívom jeho konania bola potreba získania peňažných prostriedkov na zaplatenie svojho dlhu, bolo možné predpokladať, že v prípade prepustenia by sa sťažovateľ z tohto dôvodu dopustil ďalšej trestnej činnosti. Tým boli dané dôvody na jeho väzbu podľa § 67 ods. 1 písm. c) TP. Sťažovateľ podal proti uzneseniu o vzatí do väzby sťažnosť, argumentujúc, že ešte nebol súdne trestaný a že zbraň použil R. Dňa 16. mája 2000 Krajský súd v Žiline zamietol sťažnosť sťažovateľa a uviedol, že výpoveď R. a listinné dôkazy odôvodňujú podozrenie, že sťažovateľ sa dopustil prinajmenšom účastníctva

⁸⁹ Rozsudok zo 27. februára 2007.

na trestnom čine lúpeže. Skutočne predtým nebol súdne trestaný, ale na základe jeho vlastných vyjadrení bolo zároveň zrejmé, že mal v úmysle získať peňažné prostriedky na zaplatenie svojho dlhu. Dôvody na jeho väzbu, tak ako ich zistil okresný súd, boli teda dané. Dňa 22. júna 2000 bol sťažovateľ obžalovaný pred okresným súdom z trestného činu lúpeže spolupáchateľstvom. Dňa 6. júla 2000 sťažovateľ podal žiadosť o prepustenie na slobodu, pričom sa odvolával na výpisy zo svojho peňažného denníka a tvrdil, že jeho nedávne príjmy z podnikateľskej činnosti postačujú na zaplatenie jeho dlhu a nie je preto potrebné držať ho vo väzbe. Dňa 17. júla 2000 okresný súd žiadosť o prepustenie zamietol. Odvolal sa na predchádzajúce vyjadrenia sťažovateľa, že to bol on, kto navrhol R., že by mali nájsť spôsob, ako získať peniaze. To, že sťažovateľ mal príjem zo svojej podnikateľskej činnosti, nebolo novou skutočnosťou. Ním predložené údaje o výške príjmov však neboli konzistentné a nemali žiaden vplyv na dôvodnosť jeho držania vo väzbe. Dňa 26. júla 2000 sťažovateľ podal proti uzneseniu zo 17. júla 2000 sťažnosť na krajský súd, argumentujúc, že v čase jeho vzatia do väzby nemal k dispozícii podrobné informácie o svojej finančnej situácii. Teraz informácie mal a tieto preukazovali, že jeho finančná situácia sa zlepšila a bola dokonca lepšia, ako očakával. Dňa 16. augusta 2000 krajský súd sťažnosť zamietol. Mal za to, že dôvodná obava, že sa sťažovateľ môže dopustiť ďalších trestných činov, stále pretrváva. Má dlh, ktorý nemôže zaplatiť a získané dôkazy nasvedčovali, že práve to bol dôvod, pre ktorý sa sťažovateľ a R. rozhodli spáchať lúpež. Čo sa týka výpisov z peňažného denníka, ktoré predložil, nebolo možné zistiť, či sa týkajú podnikateľskej činnosti sťažovateľa alebo jeho otca. Dňa 25. septembra 2000 sa na okresnom súde konalo hlavné pojednávanie, na ktorom sťažovateľ opäť požiadal o prepustenie z väzby, jeho žiadosť však bola zamietnutá. Dňa 28. septembra 2000 podal sťažovateľ sťažnosť proti uzneseniu o zamietnutí jeho žiadosti o prepustenie z väzby. Dňa 11. októbra 2000 krajský súd sťažnosť zamietol. Dňa 23. októbra 2000 okresný súd uznal sťažovateľa za vinného v zmysle obžaloby a odsúdil ho na trest odňatia slobody v trvaní päť a pol roka. Sťažovateľ sa odvolal. Dňa 10. januára 2001 krajský súd zmenil prvostupňový rozsudok a znížil trest odňatia slobody, ktorý bol uložený sťažovateľovi na päť rokov. Dňa 25. augusta 2003 Okresný súd Trenčín prepustil sťažovateľa na záruku.

Rozhodnutie Súdu

(časť týkajúca sa namietaného porušenia práva zaručeného článkom 5 ods. 1 Dohovoru)

Sťažovateľ sa sťažoval, že jeho väzba bola nezákonná a svojvoľná a porušila článok 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru.

Súd poukázal na to, že väzba sťažovateľa mala počas celého jej trvania právny základ v ustanovení § 67 ods. 1 písm. c) TP, ktoré umožňuje vziať do väzby osoby obvinené z trestných činov, ak sú dané skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu, že v prípade prepustenia na slobodu budú pokračovať v trestnej činnosti. Súd nenašiel žiaden náznak skutkovej alebo procesnej nezákonnosti sťažovateľovej väzby podľa vnútroštátneho práva. Pri skúmaní zlučiteľnosti väzby s účelom článku 5, konkrétne ochranou

jednotlivca pred svojvôľou, Súd vzal do úvahy, že vnútroštátne súdy považovali za nevyhnutné uvaliť na sťažovateľa väzbu, keďže existovala dôvodná obava, že v prípade ponechania na slobode bude páchať trestnú činnosť s cieľom získania peňazí za zaplatenie svojho dlhu. Túto obavu založili na vyjadreniach sťažovateľa, že to bol on, kto navrhol pokúsiť sa získať peniaze nezákonným spôsobom, že pred lúpežou chceli sťažovateľ a R. vykradnúť chatu, a že jeho činy boli motivované snahou vyrovnáť svoj dlh. Súd v tejto súvislosti uviedol, že sťažovateľ predtým nebol súdne trestaný a vzhľadom na to sa domnieval, že hodnotenie skutkového stavu zo strany vnútroštátnych súdov pripúšťa určitú kritiku. Napriek tomu, posúdiac sťažovateľovu väzbu ako celok a berúc do úvahy jej dĺžku, Súd dospel k záveru, že nie sú dané dostatočné dôvody na to, aby bola považovaná za „svojvoľnú“ v zmysle článku 5 Dohovoru. Na základe uvedeného sťažovateľovu námietku podľa článku 5 ods. 1 Dohovoru zamietol ako zjavne nepodloženú.

Kučera v. Slovensko⁹⁰

Skutkový stav

Sťažovateľ bol spolu so svojou manželkou a niekoľkými ďalšími osobami obvinený z trestného činu vydierania, ktorý mali spáchať tým, že donútili istú osobu pod hrozbou násilia a jej likvidácie odpredať svoju spoločnosť s ručením obmedzeným a svoje motorové vozidlo inej osobe. Dňa 20. decembra 1997 sudca Okresného súdu Trenčín z dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. b) TP vzal sťažovateľa do väzby s účinnosťou od 19. decembra 1997. Podaním z 25. februára 1998, doručeným Krajskej prokuratúre v Trenčíne 5. marca 1998, sťažovateľ požiadal o prepustenie z väzby. Prokurátorka žiadosti nevyhovela a predložila ju ešte v ten istý deň Okresnému súdu Trenčín. Dňa 12. marca 1998 okresný súd žiadosť zamietol a jeho rozhodnutie bolo sťažovateľovi a jeho obhajcovi doručené 18. a 19. marca 1998. V dňoch 23. a 26. marca 1998 podal sťažovateľ sťažnosť. Spis bol 2. apríla 1998 predložený Krajskému súdu v Trenčíne, ktorý 12. mája 1998 sťažovateľovu sťažnosť zamietol. Dňa 8. júna 1998 sudkyňa T., jedna z dvoch sudcov Okresného súdu Trenčín, ktorí sa zaoberali trestnými vecami, oznámila predsedníčke tohto súdu, že sa cíti byť zaujatá z dôvodu, že predtým pôsobila ako právna zástupkyňa údajnej obeť trestného činu, z ktorého bol obvinený sťažovateľ, a že sa poznala so sťažovateľom a jeho manželkou. Sudkyňa uviedla, že súhlasí s tým, aby bola v súlade s § 30 ods. 4 TP nahradená iným sudcom. Dňa 18. júna 1998 sudkyňa T. oficiálne požiadala Krajský súd v Trenčíne o vylúčenie a krajský súd 7. júla 1998 žiadosti vyhovel. V rozhodnutí sa uvádzalo, že sudkyňa T. požiadala o vylúčenie po tom, čo jej bola na rozhodnutie predložená sťažovateľova žiadosť o prepustenie z väzby. Medzitým, 13. júna 1998, sudca Š., iný sudca okresného súdu zaoberajúci sa trestnými vecami, predĺžil lehotu väzby sťažovateľa a ďalších štyroch obvinených do 19. decembra 1998. Sťažovateľ namietal,

⁹⁰ Rozsudok zo 17. júla 2007.

že sudca, ktorý 13. júna 1998 predĺžil lehotu jeho väzby, nebol oprávnený konať vo veci, pretože v tom čase ešte nebolo rozhodnuté o žiadosti o vylúčenie zákonnej sudkyne. Dňa 22. septembra 1998 generálna prokuratúra konštatovala, že rozhodnutie o predĺžení lehoty sťažovateľovej väzby z 13. júna 1998 bolo vydané v súlade s § 71 ods. 1 TP. Poukázala okrem iného na to, že predsedníčka Okresného súdu Trenčín nezistila dôvody pre postup podľa § 30 ods. 4 TP a sudkyňa preto 18. júna 1998 požiadala o vylúčenie. Podľa generálnej prokuratúry boli rozhodnutie o predĺžení lehoty sťažovateľovej väzby a rozhodnutie o vylúčení dotknutej sudkyne od seba navzájom nezávislé a netýkali sa merita veci.

Rozhodnutie Súdu

(časť týkajúca sa namietaného porušenia práva zaručeného článkom 5 ods. 1 Dohovoru)

Sťažovateľ namietal, že jeho väzba bola nezákonná, pretože sudca, ktorý 13. júna 1998 rozhodol o jej predĺžení, v tom čase nebol oprávnený konať vo veci. Vláda predložila vyjadrenie predsedníčky Okresného súdu Trenčín zo 16. januára 2004, podľa ktorého v danom čase všetky trestné veci vybavovali sudkyňa T. a sudca Š. Návrh prokurátorky na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa a jeho spoluobvinených bol zaregistrovaný ako nová vec v oddelení sudcu Š. v súlade s rozvrhom práce na rok 1998, schváleným predsedníčkou okresného súdu a bola mu pridelená sp. zn. 4 Tp 41/98. Sudca Š. o návrhu rozhodol 13. júna 1998. Sťažovateľova žiadosť o prepustenie z väzby napadla do oddelenia sudkyne T. a bola zaregistrovaná pod sp. zn. 3 Tp 42/98. Po vylúčení sudkyne z rozhodovania o celej trestnej veci sťažovateľa bola sťažovateľova žiadosť o prepustenie pridelená sudcovi Š. Podľa vyjadrenia predsedníčky okresného súdu bola prax taká, že všetky nové návrhy, ktoré v štádiu prípravného konania napadli na okresný súd v súvislosti s trestným konaním vedeným proti sťažovateľovi a spoluobvineným, sa registrovali osobitne, v dôsledku čoho o jednotlivých otázkach týkajúcich sa tohto istého obvineného rozhodovali rôzni sudcovia.

Súd akceptoval vysvetlenie podané predsedníčkou Okresného súdu Trenčín. Po dotkol, že sudkyňa T. požiadala o vylúčenie po tom, ako jej bola na rozhodnutie pridelená sťažovateľova žiadosť o prepustenie z väzby a neexistoval žiaden náznak, že by táto sudkyňa bola alebo mala byť zaangažovaná na preskúmaní návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa a jeho spoluobvinených, ktorý okresnému súdu predložil orgán činný v trestnom konaní a o ktorom 13. júna 1998 rozhodol sudca Š. Za týchto okolností Súd nenašiel žiadne náznaky nezákonnosti alebo svojoľnosti v spôsobe, akým Okresný súd Trenčín konal a rozhodol o uvedenom návrhu na predĺženie lehoty sťažovateľovej väzby, preto rozhodol, že k porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru nedošlo.